

No prosa

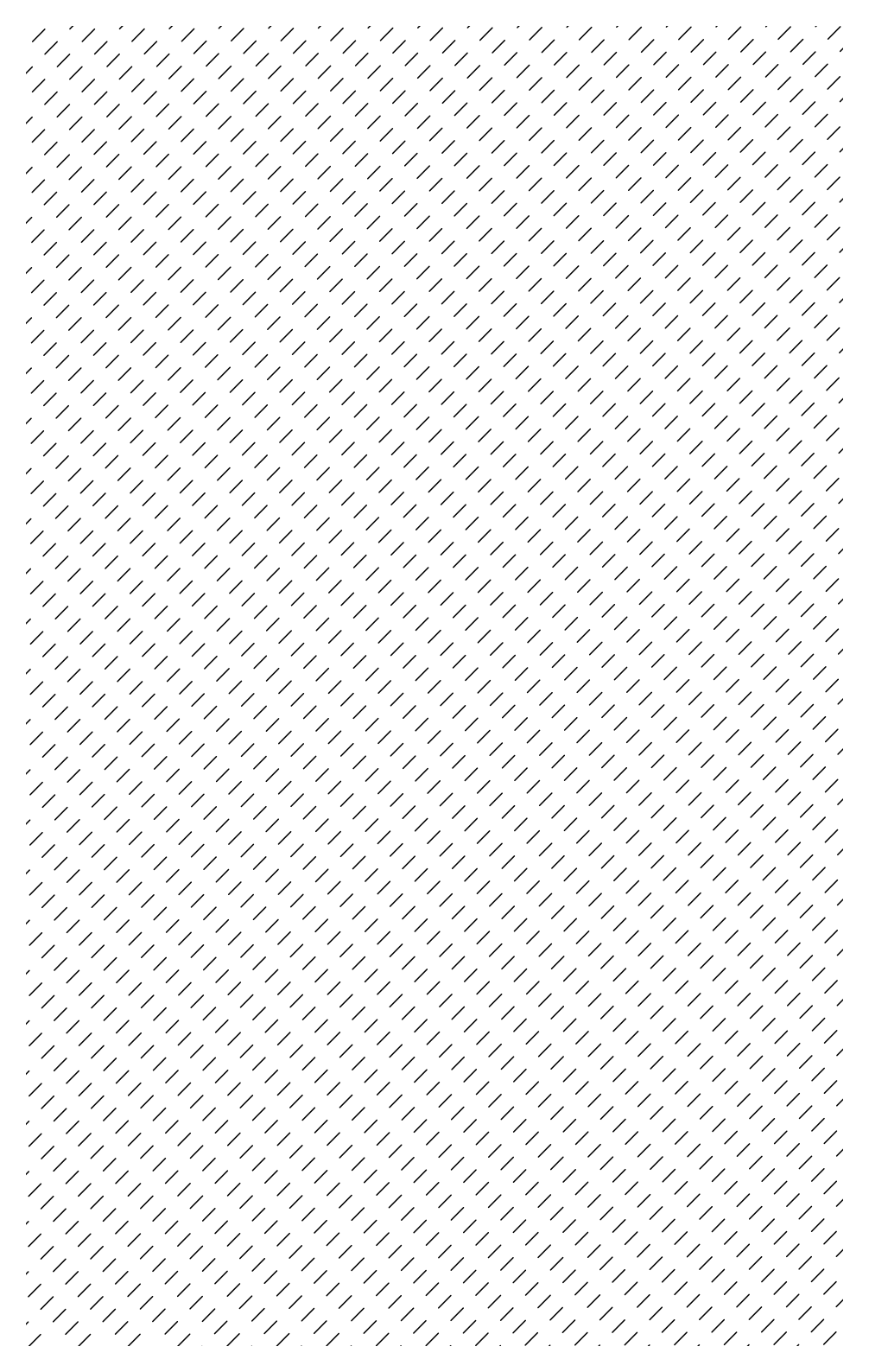
Poemes

entre el surrealisme i la ironia

Joan Fuster

INTRODUCCIÓ I EDICIÓ DE JOSEP BALLESTER

No prosa

© del text: Hereus de Joan Fuster, 2022

© de la introducció i selecció: Josep Ballester, 2022

© de la fotografia de la coberta: Arxiu Fotogràfic Joan Fuster, 2022

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2022

Primera edició: octubre del 2022

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz

Disseny de la coberta i maquetació: Octavi Gil Pujol

Distribució: UDL

Thema: DC, DCC, DCF

ISBN: 978-84-17611-97-2

Dipòsit legal: B 13203-2022

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 90 grams, i s'ha compaginat amb la tipografia Sabon en cos 10,5.

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

Taula

ENTRE EL SURREALISME I LA IRONIA,
per Josep Ballester, 9

TERRA EN LA BOCA (1953), 37

OFICI DE DIFUNT (1987) [1950], 49

«ELEGIA A RABELAIS» (1969) [1953], 71

POEMES PER FER (1987) [1953-1954], 87

POEMES ESPARSOS, 99

«ELEGIA A RABELAIS»
[1969] [1953]

ELEGIA A RABELAIS

*François Rabelais, décédé âgé de 70 ans
rue des Jardins, le 9 avril 1533, a été enterré
dans le cimetière de Saint Paul...*

Ho acabo de llegir al diari: ahir, ahir mateix,
vas morir-te.

D'això, en fa quatre segles, és clar.

Ahir, però.

I ho hauríem de celebrar d'alguna manera:
per exemple, bevent.

Venite apotemus!

No és que jo cregui que la mort d'algú,
la teva o la meva,

hagi de ser celebrada, allò que se'n diu celebrada,
ni bevent ni recitant absoltes,

ni amb cap altra ornamentació efusiva,

perquè morir-se, a fi de comptes, és una cosa
literalment ignominiosa.

Tu ja ho entens, oi?

Però cal que et commemorem.

Es tracta d'un costum que les persones cultes
han establert,

no sé ben bé per què,

potser per passar l'estona, potser

per impietat,

o per justificar-se la cultura

i fer-nos veure, com el llemosí del teu llibre,

que vénen, més o menys,

*de l'alme, inclyte et celebre academie
que l'on vocite Lutece.*

No fóra discret d'esquitllar-se'n,
doncs.

Ells ho faran al seu estil:
amb tènues discursos,
amb tesis doctorals,
amb cerimònies cartilaginoses o trossos de pedra.
¿Hi ha res més trist que una tesi doctoral?

Fes el favor de dir-m'ho!

Som nosaltres que ens hi agradem,
nosaltres,
la posteritat
necròfila,
necròfaga,
canora.

De fet, les tesis doctorals només serveixen,
i encara!,

pour se toucher le cul,
concretament culs doctorats.

Alguns, tanmateix,
jo, i d'altres com jo, n'estic segur,
gent obscura i domiciliària,
optem per recordar-te amb un glop de vi,
o amb l'acte solemne de descordar-nos la bragueta
i pixar o fotre a continuació,
o amb un dinar gras,
d'aquells que per tu anomenem pantagruèlics.
O rient.

Podrà semblar un sacrilegi, sens dubte,
això d'aplicar una rialla

en sufragi de l'ànima d'un difunt.
I no,
pour ce que rire est le propre de l'homme,
com ens has ensenyat.
I també perquè, al capdavall, la teva ànima
(si en tenies)
no deu necessitar sufragis,
després de tant de temps.
Som lectors teus,
lectors desinteressats, superflus, grisos.
No ens acostem als teus escrits o vidres
amb malícia de filòleg, ni a fer-hi exercicis
segurament acrobàtics
de literatura comparada.
Et llegim per llegir-te, i prou.
Attendez un peu que je hume
quelque traict de ceste bouteille!
Una gota, o dues,
i girem la plana.
Et llegim. I en riem.
Tu vas inaugurar una nova mena de riure
dins l'àrea de la civilització occidental
i —ai!— cristiana,
i ens sentim feroçment humans quan la practiquem.
De més a més, a sota, hi ha una lliçó.
Vivez joyeux!
és la teva consigna.
Ben mirat, aquesta seria l'única forma
de viure,
i de viure com Déu mana.
Hem de viure com tu ens aconselles,

no com ens aconsellen Hegel o Sartre
o qualsevol altre escriptor monstruós.
L'home, ¿què és,
en última instància?
Una fisiologia que riu,
si se'm tolera la fórmula.
Le ventre affamé n'a point d'aureilles,
deia Panurge.
El ventre,
i el baix ventre,
no tenen orelles, o més aviat les tenen molt fines.
No discutirem pas per això.
Hi ha, per un costat, la qüestió dels dos ventres,
la gloriosa, múltiple,
calumniada concupiscència,
permanent
i astuta;
i hi ha, damunt, el fet de poder riure.
Són faves comptades.
Riure és una exclusiva de la raó:
de la raó
en el sentit més restringidament francès del mot.
Quan redactaves les teves històries,
ja et feies vell,
segons sembla. O no?
Tal vegada paties de gota, o tenies
una pròspera úlcera a l'estómac,
o bé el fetge se t'insolentava,
i òbviamment la teva capacitat venèria
havia disminuït moltíssim,
tant, que ja no era sinó una pura

il·lusió de l'esperit.
I malgrat tot, feies estampar allò
de «*vivez joyeux*»
i feies propaganda de la taula i del llit,
amb ironia o no,
amb sarcasmes inclús,
però, en el fons, seriosament.
I ens convidaves a riure.
Ens hi convides o obligues: a burlar-nos
de tot,
o sigui, de tot el que és digne de burla,
o sigui, de l'irrisori essencial,
o sigui, de nosaltres mateixos.
Fem riure, els homes.
La muntanya, un pou, les dicotiledònies, l'aiguarràs,
un cuc, mil cucs, el capvespre, els diamants,
la dispèpsia de les vaques,
no fan riure,
com no fan riure
la mar, les seccions còniques
ni, en general, els protozous.
No ens en riem, ni sabríem com fer-ho.
Nosaltres, sí: ens fem riure els uns als altres.
És una sort que sigui així:
vol dir que encara som homes,
que encara tenim la raó intercalada entre les vísceres.
La raó ens aprofita
per riure'ns,
jo de tu, tu de mi, ell de tots,
i per a més coses, naturalment.
Ens ajuda, d'altra banda, a reconèixer

que també som irracionals:
chose qui pense, roseau pensant,
metàfores idiotes per designar o no designar,
en definitiva no designar
el cos.

Que pensa. Que pensa perquè riu.

Ric, ergo sóc: sóc home.

El rot, el pet, l'ejaculació,

L'afectuos estímulo de l'alcohol,

però igualment el reuma,

la ciàtica,

les malversacions cardíques,

el càncer,

formen part de la condició humana.

El teu bastard Montaigne

prou que ho deixà aclarit.

És lamentable, què hi farem!

No hi ha més remei que acceptar-ho, i els qui no hi gosen
que entrin en la Trapa.

Aleshores, com *viure joyeux*?

¿O no serà que *viure joyeux* és viure

amb l'expectativa del reuma,

de la ciàtica

i de la resta?

En la teva època encara no s'havia inventat,

posem per cas,

l'aspirina,

ni s'havien inventat tants productes

enigmàticament benefactors

com avui tenim al nostre abast,

incloent-hi les tècniques quirúrgiques

i etcètera.

Un simple mal de queixal, una alada migranya,
una pròstata inclement,
quan tu vivies,
devien ser tot un problema,
i no diguem ja els altres suplicis amb què ens obsequia
la inflexible deterioració del nostre cos.

La teva sàtira, suposant que sigui sàtira,
ho passava per alt, això.

No hi fa res. Jo solament
procuro subratllar la contrapartida
desoladora.

I la incorpore, com tu ho hauries fet,
a l'operació de riure.

O a la de plorar, que, si bé es mira, és igualment
humana.

Tu ploraves de tant en tant, amb llàgrimes o sense,
no?

M'ho imagino.

Però continuem. Ells,
perquè «ells» hi són,
els altres, els enemics de la carn,
els enemics del món,
i, valgui l'eufemisme, els enemics del dimoni,
tancaven i barraven les portes, totes les portes:
les del rot,
les del pet,
i, sobretot, les de l'ejaculació,
i si de cas eren indulgents amb la beguda,
el detall no representava més que un avantatge
subsidiari.

Tu vas plantar-los cara. A la teva manera,
no cal dir-ho:
sucant la ploma en àcids
inèdits.
Quan et llegim, avui, no acabem de fer-nos-en càrrec.
Ho barrejaves tot: això i les altres coses,
les coses immediates,
de la teva època,
que t'apassionaven tant com a mi les meves
(encara que no ho sembli,
tampoc no em mamo el dit).
Citaré un passatge teu, per explicar-ho, un passatge
que poses en boca de Gymnaste: *Mon mignon,*
je te voys querir,
car tu es gentil petit monachus:
Monachus in claustro
non valet ova duo;
sed, quando est extra,
bene valet trigintia...
Com el teu germà,
l'altre fill de puta, Erasme,
tenies molt mal concepte dels monjos.
Això, tot i la seva importància,
decisiva,
proclamem-ho, decisiva,
no passa de ser una anècdota...
I ara que hi penso: ¿Has considerat
que la teva escriptura
estava condemnada a no ser de fàcil tràmit
en la societat industrial
semidesanalfabetitzada?

Cal tenir una mica d'idea del llatí per entendre't:
Monachus in claustro...
Sort que aquí som relativament romànics, i ja ho pesquem!
Però no ho oblidis,
vas fer mal fet de ser un intel·lectual que escriu
per a intel·lectuals
(com tothom,
y compris don Rafael Pérez y Pérez,
de Quatretonda).
Els teus lectors pòstums,
jo,
que sóc pòstum de tu,
i tots som pòstums d'algú, i algú, si Déu vol,
serà pòstum de nosaltres,
els teus lectors pòstums,
dic,
no te'n fem retret.
És la llei de l'herència, la llei de l'ofici.
Podem llegir-te per instint
i gràcies a les tesis doctorals
de què fa un moment abominàvem.
Necessites notes a peu de pàgina,
això és!
En el pecat portes la penitència,
com deia la meva àvia, que al cel sia.
T'has fet vell,
M. Alcofibras,
M. François Rabelais!
Fer-se vell és,
i ja ho comprenc perquè començo a ser-ho,
una mala cosa.

A trenta-un anys, tu,
¿no senties la por del pes de l'edat?
Un que té por de fer-se vell ja és un vell: és
el que em passa a mi.
Però els anys,
trenta-un, vuitanta, quatre-cents,
són vidriol, i el cos decau:
el cos, l'única seguretad de viure que tenim!
De tota manera, sospito que som més humans
com més ancians som,
a condició de conservar una mica de lucidesa,
això és evident.
T'has fet tan vell, tu, Alcofibras, Rabelais,
que, de sobte. el teu llibre,
els teus llibres,
se'ns presenten com una tèntrica hipòtesi senil.
Per a viure *joyeux*
¿no serà imprescindible ser joves?
És possible que sí, que això sigui la clau
del problema.
No m'atreveixo a suposar-ho.
En tot cas, sempre hi som a temps, per a riure.
També és difícil de riure,
de riure en llibertat,
que és com s'ha de riure.
Hic et nunc,
ningú no riu,
ningú no es riu.
O hem de riure d'amagat, ben sovint.
Ells,
els «ells» de sempre,

ara més armats, més durs, més cautes que mai,
no volen que riguem.

No sols no volen que ens riguem d'ells,
i ens en riem!, clandestinament ens en riem,
sinó que fins i tot ens neguen el dret
a debatre'ns en la rialla mútua, entre nosaltres,
ni que només sigui per esbravar-nos.

La veritat és que et temen,
a tu,

a tu, M. François Rabelais,
medicin!

Temen la teva manera de riure, la decocció verbal
de la teva rialla,

i et tenen mig prohibit, o prohibit del tot,
o diuen que fra Luis de Granada és més vàlid que tu,
o Paul Valéry,

i això també és una manera de prohibir-te.

Ets pols,

t'has convertit en la pols que et predeien.

Després de quatre-cents anys de mort,
qui no és pols?

Polvo, ceniza, nada...

Pensen que, com a màxim, ets admissible
com a objecte de bibliofília,
o de tesis doctorals.

En obrir avui el periòdic i advertir
que cal honorar-te pel centenari,
que cal honorar-te absurdament en el dia i l'hora en què
vas deixar de ser un home
per esdevenir cadàver o cantimplora,
cadàver, notícia documentable, corrupció fatal,

decideixo dedicar-te una elegia.
Això que ara escric,
en ratlles desiguals, arbitràries, precipitades,
deu ser una elegia.
Si no m'equivoco,
en diuen elegia.
Ja he perdut l'hàbit de confeccionar versos,
però no importa,
i si no són versos, tant se me'n dóna.
I els escric amb l'ampolla al costat,
com tu voldries,
com tu volies.
*Ennius beuvant escrivoit,
escrivant beuvoit.*
*Eschylus (si à Plutarche foy avez, in Symposiacis)
beuvoit composant,
beuvant composoit.*
Homere jamais n'escrivit à jeun.
Caton jamais n'escrivit qu'après boire.
I la llista fóra interminable.
T'has mort,
fa quatre-cents anys que t'has mort:
sorry!
Tots ens morirem un dia o altre, no passis ànsia.
En la teva obra no sols parlar de la mort
(i havies de morir-te!),
però la mort hi és present.
I, una mica, la lluita de classes.
Ets mort, definitivament enterrat, esvaït,
perquè la vida acaba així,
segons ens ho fa veure l'experiència.

Tu,
mort.
Generacions í generacions,
en petites dosis,
grups modestos, ocults, compradors de llibres,
t'han estat fidels:
t'han llegit.
T'han llegit, i han begut un vas, una copa, a la teva memòria.
No t'hem dedicat l'alegria d'un dinar
o un orgasme,
ja que en aquestes circumstàncies ningú no pensa
sinó en la victòria o en la resistència dels ventres.
Però quan dinem, hi ets tu.
Hi ets tu,
així mateix,
quan fem jugar el sexe,
con perdón sea dicho.
Sobretot, això últim.
Tot ben sospesat, les còpules de les parelles instruïdes,
si més no de batxillers en amunt,
haurien de consumir-se a honor teu,
una vegada l'any, pel cap baix.
Tu,
l'anti-Sade,
l'anti-Lawrence,
l'anti-Joyce,
l'anti-Miller,
tu,
el jocund hagiògraf de la verga,
l'amable advocat de totes les necessitats corporals,
de cagar i tot,

tens ben guanyada la nostra devoció.
Més que més quan ens has induït a reconsiderar-ho tot
en funció del riure.
Amics, bevem-hi!...

Divendres, 10 abril 1953. Sueca